

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2019/99

Karar Sayısı:2019/83

Karar Tarihi:14/11/2019

R.G.Tarih-Sayısı:28/1/2020-31022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:Afyonkarahisar 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Tüketici Mahkemesi sıfatıyla)

İTİRAZIN KONUSU: 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı olmak kaydıyla; ...*” ibaresinin Anayasa'nın 10., 36. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY:Kredi borcundan kaynaklanan alacakla ilgili icra takibine karşı açılan itirazın iptali davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 68. maddesi şöyledir:

“*Başvuru*

MADDE 68- (1) Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı olmak kaydıyla; değeri dört bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, altı bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise dört bin Türk Lirası ile altı bin Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamaz.

(2) Tüketici hakem heyetleri kendilerine yapılan başvuruları gereğini yapmak üzere kabul etmek zorundadır.

(3) Başvurular, tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu veya tüketici işleminin yapıldığı yerdeki tüketici hakem heyetine yapılabilir. Tüketici hakem heyetinin bulunmadığı yerlerde ise başvuruların nerelere yapılacağı ve bu başvuruların hangi tüketici hakem heyetince karara bağlanacağı yönetmelikle belirlenir.

(4) Bu maddede belirtilen parasal sınırlar her takvim yılı başından itibaren geçerli olmak üzere, o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu artışların hesabında on Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz.

(5) Bu madde tüketicilerin ilgili mevzuatına göre alternatif uyuşmazlık çözüm mercilerine başvurmasına engel değildir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Recep KÖMÜRCÜ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM,

Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 14/11/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Yakup MACİT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; ekonomik yönden güçlü olan satıcı ve sağlayıcıya karşı zayıf durumdaki tüketicilerin korunabilmesi amacıyla tüketici hakem heyetlerinin kurulduğu, itiraz konusu kuralla taraflara doğrudan icra takip yoluna başvuru imkânı tanınmak suretiyle tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunluluğunun ortadan kaldırıldığı, 6502 sayılı Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıkların zayıf tarafı olan tüketicilere karşı yapılacak icra takibinde, ileri sürülebilecek itiraza karşı açılacak davada aleyhe hükmedilebilecek icra inkâr tazminatı ve vekâlet ücretinin tüketicilerin hukuk yollarına başvurmalarını engelleyebileceği, bu durumun hak arama özgürlüğünü zedeleyeceği, ekonomik yönden zayıf durumda olan tüketicinin doğrudan cebri icra tehdidi altında bırakılarak daha da güçsüzleştirildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10., 36. ve 172. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. Kanun'un 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde tarafların 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'ndaki hakları saklı olmak kaydıyla değeri 4.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, 6.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise 4.000 TL ile 6.000 TL arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvurunun zorunlu olduğu hükme bağlanmış olup anılan cümlede yer alan "*Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı olmak kaydıyla; ...*" ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

5. Anayasa'nın 172. maddesinde; devletin tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alacağı, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimleri teşvik edeceği ifade edilerek tüketicilerin haklarının korunmasına ilişkin doğrudan ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir.

6. 6502 sayılı Kanun, tüketicileri korumak amacıyla çıkarılmış ve Kanun'un amacı 1. maddede "*kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemek*" şeklinde belirtilmiştir.

7. Tüketici hakem heyetlerinin görevli olduğu uyuşmazlıklar Kanun'un 68. maddesinde belirlenmiştir. Anılan maddeye ve madde uyarınca çıkarılıp 26/12/2018 tarihli ve 30637 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ'e göre 2019 yılı itibarıyla değeri 5.650 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde olan illerde 5.650 TL ile

8.480 TL arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde olmayan illerin merkezlerinde 8.480 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde olmayan illere bağlı ilçelerde ise 5.650 TL ile 8.480 TL arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunlu tutulmuş olup bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamayacağı belirtilmiştir.

8. İtiraz konusu kuralla tüketici hakem heyetinin görev alanına giren uyuşmazlıklarda tüketici, satıcı ya da sağlayıcılara hakem heyetine başvurma zorunluluğu aranmaksızın icra takibi yapabilme imkânı getirilmiştir.

9. Kuralın gerekçesinde ise Kanun'un 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mevcut hâlinin tüketicilerin taraf olduğu uyuşmazlıklarda 2004 sayılı Kanun'un uygulanamayacağı şeklinde değerlendirmelere sebep olduğu, ilamsız icra yolunun kapatılmasının hak arama özgürlüğü ve eşitlik ilkelerine aykırılık teşkil ettiği, bu durumun ayrıca tüketici hakem heyetlerinin iş yükünü de gereksiz şekilde artırdığı, maddede yapılan değişiklik ile icra işlemlerine ilişkin hususlarda tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunluluğu aranmaksızın 2004 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanabileceğinin açıklığa kavuşturulduğu belirtilmiştir.

10. Anayasa'nın 172. maddesi uyarınca tüketici haklarının korunmasıyla ilgili olarak devlete yüklenen pozitif yükümlülükler kapsamında yapılacak düzenlemelerin içerik ve sınırlarının belirlenmesinde Anayasa'da öngörülen kurallara aykırı olmamak koşuluyla kanun koyucunun takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

11. Buna göre belli değer altındaki tüketici uyuşmazlıklarının hızlı ve etkili bir şekilde çözüme kavuşturulması için alternatif çözüm yolu olarak öngörülen tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunluluğunun tüketici, satıcı ya da sağlayıcıya doğrudan icra takip yoluna başvurma imkânı getirilmek suretiyle icra hukuku bakımından öngörülmemesi de kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Başka bir ifadeyle Anayasa'nın 172. maddesinin, tüketici haklarının korunması amacına yönelik olarak uyuşmazlıkların çözümünde mutlak bir şekilde tüketici hakem heyetlerine başvurulmasını zorunlu kılan bir düzenleme yapılması yönünde devlete ödev yüklediği söylenemez.

12. Kaldı ki itiraz konusu kuralla hakem heyetlerine başvuru yolunun kapatılması ve tüketici, satıcı ya da sağlayıcının -tercihine göre- hakem heyeti veya icra yolunu kullanma imkânının ortadan kaldırılması da söz konusu değildir. Bunun yanında bu tür uyuşmazlıklarda gerek tüketicilere gerekse satıcı ya da sağlayıcılara doğrudan icra takip yoluna başvurabilme imkânı tanınmasının başlı başına tüketici aleyhine sonuç doğuracağı da söylenemez. Nitekim kanun koyucu 2004 sayılı Kanun'un 66. maddesinde, ilamsız icra takibine yapılan itiraz üzerine takibin durdurulacağını hükme bağlamış; 2004 sayılı Kanun'un 67. ve 6502 sayılı Kanun'un 73. maddeleri gereğince alacaklıya (tüketici, satıcı ya da sağlayıcı) da tüketici uyuşmazlıklarının esas çözüm yeri olan tüketici mahkemesinde itirazın iptali davası açma hakkı tanımıştır.

13. Diğer taraftan, Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde*

kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

14.Anayasa’nın anılan maddesinde belirtilen*kanun önünde eşitlik*ilkesihukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilkeyle eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişiler arasında ayırım yapılmasını ve kişilere ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

15. Kanun kapsamında yapılan işlem ya da uygulamaların bir tarafını oluşturan ve Anayasa’da özel olarak korunan tüketici konumundaki kişilerle satıcı veya sağlayıcılar aynı hukuki durumda olmadıklarından bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılması mümkün değildir.

16. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 10. ve 172. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa’nın 36. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı olmak kaydıyla;...*” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 14/11/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Esas Sayısı:2019/99
Karar Sayısı:2019/83

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ